

WEEKLY PLANNER

פרשת השבוע **קרח** דף השבוע **מועד קטן ט'**

פרנס השבוע **לזכות רפואה שלמה אריה טוביה בן שמחה**

Dedications available, email R' Zacharia Adler - info@dafaweek.org

ג) לימוד וחזרה (ד' פעמים) וחזרת מסכת תענית	ב) אליבא דהלכתא	א) עם מראי מקומות	פרנס היום Follow any track ← ↓
☐ דף ט' עמוד א'	☐ דף ט' עמוד א' עם רש"י	☐ דף ט' עמוד א' עם רש"י ותוס'	יום ראשון
☐ דף ט' עמוד ב'	☐ דף ט' עמוד ב' עם רש"י <u>בענין אכילת בשר ויין בברית מילה קודם ט' באב</u> ע' שו"ע (או"ח תקנא' י') #1 ט"ז (או"ח תקנא' יב') #2 שו"ת בית יצחק (יו"ד ב' קסד') #3	☐ חזרה דף ט' עמוד א' <u>בענין המקדש קדושת עולם וק"ו של בני</u> ע' רש"י (שבועות טז:) #1 תוס' (שבועות טז:) #2 תוס' הרא"ש (מו"ק ט.) #3 משנה שכיר (מועדים יוה"כ חנוכת הבית דשלמה ביוה"כ) #4	יום שני לע"נ
☐ חזרה א' דף ט' עמוד א'	☐ <u>בענין אין מעבירין על המצות</u> ע' שו"ת הרדב"ז (ח"ד סימן יג') #4 שו"ת חכם צבי (סימן קו') #5 מהר"צ חיות (מו"ק ט.) #6	☐ דף ט' עמוד ב' עם רש"י ותוס' <u>בענין לא עשו את יוה"כ</u> ע' שו"ת בית יצחק (אבה"ע א' יב') #5 מנחת שלמה (מו"ק ט.) #6 הערות הגריש"א (מו"ק ט.) #7	יום שלישי
☐ חזרה א' דף ט' עמוד ב'	☐ <u>בענין אם טוב שהרבה מבני הישיבה ישמח חו"כ</u> ע' שו"ע הרב (ת"ת קו"א ג' א') #7 שבט לוי (ח"ז סי' רג') #8	☐ חזרה דף ט' עמוד ב' <u>בענין פלס מעגל רגליר</u> ע' רש"י (מו"ק ט.-ט:) ע"ש חידושי הר"ן (מו"ק ט.) #8 תוס' הרא"ש (מו"ק ט.) #9 הערות הגריש"א (מו"ק ט.) #10	יום רביעי
☐ חזרה ב' דף ט' עמוד א'	☐ <u>בענין הטלת צפרונים בחוה"מ</u> ע' רמב"ם (הל' יו"ט ז' כ') #9 הגהות מיי' (הל' יו"ט ז' כ') #10 קן אורה (ט:) #11	☐ <u>בענין עוסק במצוה בתלמוד תורה</u> ע' רמב"ם (ת"ת פ"ג הל' ד') #11 רמב"ם (אישות פט"ו ה"ב) #12 מאירי (מו"ק ט:) #13	יום חמישי
☐ חזרה ב' דף ט' עמוד ב'	☐ <u>בענין מכירה והלואה לגוי קודם יום חגם</u> ע' טור (יו"ד הל' ע"ז קמח') #12 בית יוסף (יו"ד קמח') #13 דרכי משה הקצר (יו"ד קמח') #14 לבוש (יו"ד קמח') #15	☐ <u>בהמשך הענין</u> ע' קוב"ש (ח"ב סי' יט') #14 שו"ע הרב (ת"ת קו"א פ"ג הערה א') #15 שירת נתן (מו"ק ט:) #16	יום ששי
☐ חזרה ג' דף ט' מועד קטן ☐ חזרה דף ט' מגילה	☐ חזרה דף ט' מועד קטן ☐ חזרה דף ט' מגילה	☐ חזרה דף ט' מועד קטן ☐ חזרה דף ט' מגילה	שבת
☐ חזרה דפים ג' - ח' מועד קטן ☐ שיעורי עיון על הדף ☐ בחינה על הדף			הוספות

THE LEARNING OF MASECHES MOED KATAN HAS BEEN DEDICATED BY THE TALANSKY FAMILY

מועד קטן ט. - ט:

דף השבוע

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

יום שני - בענין המקדש קדושת עולם וק"ו של בני"י

מראה מקומות: רש"י (שבועות טז: 1), תוס' (שבועות טז: 2), תוס' הרא"ש (מו"ק ט. 3), משנה שכיר (מועדים יוה"כ חנוכת הבית דשלמה ביוה"כ) 4.

תוכן הסוגיא: רש"י בשבועות מסביר שכוננת הגמ' שהמקדש קדוש קדושת עולם ר"ל שאין אחריה במות שלא כתוס' שם שפירש דר"ל דהוי קודשה יתירה או שהמקום תמיד קדוש. וה"ה בהתה"ר כאן כפירש שני של תוס'. ועיין בהמשנה שכיר שמאריך הרבה בק"ו ומה דהקשה עליו ע"ש.

יום שלישי - בענין לא עשו את יוה"כ

מראה מקומות: שו"ת בית יצחק (אבה"ע א' יב' 5), מנחת שלמה (מו"ק ט. 6), הערות הגריש"א (מו"ק ט. 7).

תוכן הסוגיא: עיין בהבית יצחק שהסביר ע"י אריכות שאכילתם היה שלא בכדי אכילת פרס. ועיין בהמנחת שלמה שהסביר דלמד אכילת הקבנות אכלו יותר והא כשיטת הערול"י דאין דין עינוי יוה"כ אחר אכילת כותבת. ועי"ע שחידש שעשו עבודת היום אע"פ שאכלו. וגם הביא בשם החדות יעקב שכל מלאכת אוכל"י הותרה באותה יוה"כ. ועי' בהערות של הגריש"א דהסביר כנגד דבריו שלא עשו מלאכה אכן הביא מתלמיד הר"י מפריש שהסביר באמת שעשו מלאכה ונתקשה בזה ע"ש.

יום רביעי - בענין פלס מעגל רגליך

מראה מקומות: רש"י (מו"ק ט. - ט: ע"ש, חידושי הר"ן (מו"ק ט. 8), תוס' הרא"ש (מו"ק ט. 9), הערות הגריש"א (מו"ק ט. 10).

תוכן הסוגיא: רש"י מסביר דשו"ט של הגמ' לענין מצוה גדולה ומצוה קטנה שכל מצוה הבא לידך תעשה א"כ יש לאחר לעשות את הקטנה אז הוא יעשה את הגדולה. וכן הסביר הר"ן דכל הבא לידך אין מעבירין. אכן הביא פירש הראב"ד שהוא מדובר לענין ת"ת דיעסוק בתורה ולא יעשה מצוה היוכל לקיים ע"י אחרים אבל אם אין אחר לעשות הוא בעצמו יעשה המצוה. והתה"ר מסביר דכוונת הגמ' לתורה אבל פשוט דה"ה לשאר מצוה אלא שיש ריבוי חידוש בת"ת. ועי' בהערות הגריש"א שמגדיר שיטת רש"י והר"ן.

יום חמישי ויום ששי - בענין עוסק במצוה בתלמוד תורה

מראה מקומות: רמב"ם (ת"ת פ"ג הל' ד') 11, רמב"ם (אישות פט"ו ה"ב) 12, מאירי (מו"ק ט: 13), קוב"ש (ח"ב סי' יט') 14, שו"ע הרב (ת"ת קו"א פ"ג הערה א') 15, שירת נתן (מו"ק ט: 16).

תוכן הסוגיא: הרמב"ם בהל' ת"ת פסק דאם א"א לקיים מצוה ע"י אחרים יעשה המצוה ויחזור ללמודו. אכן זה לכי שלא כדבריו בהל' אישות שמתיר ללמוד תורה אע"פ שא"א לקיים פו"ר עכשיו. ועיין המאירי שמסביר דא"כ הכלל של עוסק במצוה בתלמוד תורה. והקוב"ש מדייק שזה שלא כשיטת הרמב"ם. והשו"ע הרב מתרץ סתירת הרמב"ם שיש לחלק בין ביטול ידיעת התורה וביטול לימוד התורה. והשירת נתן מביא הרבה מהני"ל ומאריך בהענין.

לע"נ ברין בינדויט וברכה ביטו ע"ה
y Mr. & Mrs. Duvy Gross

2. תוס' (שבועות טז):

נַטְמָא בעזרה. תימה אמאי לא קמני שמיס שהן טעם דהא מלכתינן קרא גמרא לטומאה שפנים ויש לומר דמחני' לא איירי אלף בטומאה שבוך: **מה"ב**. מהא דגמירי לקמן שיעור שהייה לא שמעינן לא מלקות ולא כרת דה"א איסורא

בעלמא הוא דאיכא: **תגהו ענין** לטומאה שפנים. וא"ת עוגם שמעינן אזרה מנין ויש לומר מולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה' א') דמשמע אפי' נטמא בפנים ולא כמו שפירש בקונטרס דולא יטמאו משמע שנטמא בבוך ולא נטמא בעזרה דלוחו כבר טימא ומיאו מעיקרא דבעי מנהגי מילי משום דכיון דלכתי לא מייתר האי קרא לית לן לאוקומה לא יטמאו אלף נטמא מבוך דלשכתן דהוהיר צו הכותב במקום אחר דכתיב (ויקרא יב') ואל המקדש לא תבא ועוד נראה דמעיקרא לא בעי כלל אלף לענין כרת אלף אזרה פשיטא ליה דאיכא דלא יטמאו משמע דנטמא בפנים דהא כתיב (במדבר ה') ויטלחו מן המחנה אלף קרא דכרת משמע דאיירי באומו שראוי להתחטא קודם שיטמא משכן: **קדושתו קדושת עולם**. פירש בקונטרס שאין אחריה היתר נמות וקשה דל"כ תפשוט מהכא דסבר רבי אליעזר דקידשה לעמיד לנא ולספרים דגרסי נמי רבי אלעזר תקשה דכפרק קמא דחולין (דף ז.) אמר אישתמיטתיה דאמר ר' שמעון בן אליקים משום רבי אלעזר בן שמעון קדושה ראשונה וכו' ולא קידשה לעמיד לנא ויש לפרש קדושת עולם שהאריכו בקדושה יותר א"כ לפי שאין ראוי לחזור ולקדש אלף באומו מקום קרי ליה קדושת עולם: **או אידי ואידי מקדש או**

1. רש"י (שבועות טז):

טומאה בעזרה מנלן. מי שנטמא בעזרה מנלן דמיחייב הא לא קרינא ולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה' א') שכבר טימא: **שבחוץ** כו'. שנטמא מבוך: **קדושת עולם**. שאין אחריה היתר נמות: **אשכחן** מקדש דאיירי משכן כו'. כדמפרש לקמן: **ונתתי משכני**

בתוככם. דכל היתן בתוככם קרי משכן: **הדוא בארון כתיב**. שהיו הקהלים נושאין את הארון והשולחן והמנורה והמזבחות שהם דברים המקודשים: לא שנו. דנהשתחויה כל דהו אפי' לא שהיה צה כדי השתחויה חייב: **אלא שהשתחויה בלפי פנים**. ללד מערב: **אבל השתחויה בלפי חוץ**. למורה אין זו השתחויה ואי שהיה כדי השתחויה מיחייב משום שהייה ואי לא לא: **הכוי קאמר** השתחויה בלפי פנים. כל דהו או שלא השתחויה ושהיה כדי שיעור חיוז השתחויה דהגן כלפי חוץ דבעי שיעור חיוז: **ארצה**. משמע לשון שיטוח: **למלקות**. אם התרו צו שלא לעמוד ועמד פחות מכדי שהייה:

4. משנה שכיר (מועדים יוה"כ חנוכה הבית דשלמה ביה"כ)

אך קשה לי אין ילפו ק"ו מחנוכה משכן. הא אמרו בחוריות (ו, ב) מה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה הלא שלמה עשה ז' ימי חנוכה. עיין שם ב'הק נתן' דשלמה עשה כהוגן דוק ז' ורק על משה החידוש דעשה יותר.

ובאמת משה לא עשה מעצמו כלום, רק עפ"י הדיבור עשה, כמפורש בקרא [במדבר ז, יא] 'ויאמר ה' אל משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום'. ועי"ש בפירושו רש"י, דמשה לא קיבל מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה. וכן הוא במדרש רבה [סו"פ יב]. [ומהאי טעמא פליאים לי דברי המהרש"א במו"ק שם, שכתב דלא למדו מקרבנות ציבור של שבת משום דהוי מצוות הקדוש ברוך הוא עלינו, משא"כ בקרבנות ציבור דחנוכה היה מעצמם בלי ציווי משום שמחה, אבל מקרבן יחיד דנשיאים במשכן דכמו כן היה בלי ציווי שפיר יליף, עכ"ד. והוא הפלא ופלא, דמקרא מלא הוא 'ויאמר ה' אל משה' וגו', וצע"ג]. ורק הגמ' קמתה מ"ט על הקדוש ברוך הוא, עיין שם. עכ"פ חידוש היה במשכן ומחידוש לא ילפינו, גם הא קי"ל דורות משענה לא ילפינו, וצ"ע.

בלמדנו שיעורין כסדרן עם בעלי בתים במס' מו"ק (ט, א) גבי חנוכה הבית דשלמה דאכלו ביו"כ, קאמר חש"ס מאי דרוש, אמרו ק"ו, ומה משכן שאין קדושתו קדושת עולם וקרבו יחיד דוחה שבת דאיסור סקילה, מקדש קדושתו קדושת עולם וקרבו ציבור ויוה"כ דענוש כרת לא כל שכן. אלא אמאי היו דואגים, התם צורך גבוה, הכא צורך חדיוס. הכא נמי מעבד ליעבדו מיכל לא ניכלו ולא לישתו, אין שמחה בלא אכילה ושתיה, עכ"ד חש"ס.

למדתי מדברי חש"ס כלל חדש בדיני ק"ו, דהרי הכא ילפו מק"ו לעשות שמחת חינוך ביוה"כ מחינוך דמשכן דחייב שבת, כמו כן הכא דוחה יוה"כ. והנה שמחת החינוך הוא משני חלקים, מאכילת מזבח ומאכילת אדם, כדאמרו הכא דאין שמחה בלא אכילה ושתיה, ואולמא אכילת אדם גם אכילת מזבח לה' שמחה, והנה אכילת אדם לא היה בק"ו כמובן, ורק משום דאילו לא היה אכלו לא היה שמחה גם באכילת מזבח, ולא היה מועיל הק"ו כלל גם באכילת מזבח, על כן שפיר מועיל הק"ו גם על אכילת אדם אף דליתא בק"ו, כיון דקשור זה בזה. והוא דבר חדש, ואין בידי ספרי הכללים אם עמדו בזה. ודו"ק.

3. תוס' הרא"ש (מו"ק ט).

[ט, א] ויעש שלמה את החג. ירושלמי³⁰⁷ איכא דיליף לה מדכתיב³⁰⁸ מלא שבוע זאת וניתנה לך גם את זאת³⁰⁹. איבעי ליה למנטר עד החג. דבלאו הכי היו ישראל עולין לרגל³¹⁰. **מקדש שקדושתו קדושת עולם**. אותו מקום מקודש לעולם, דאף כשחבר הבית אי איפשר לבנותו במקום אחר³¹¹. התם צורך גבוה. וא"ת התם נמי היה צורך הדיוט, שהוצרכו לבשל החטאת והשלמים שהביאו בשבת כדי לאוכלם. וי"ל דאיפשר דלא אכלום עד מוצאי שבת³¹².

ל"ג ברוך בענייני וברכה ברוך ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

5. שו"ת בית יצחק (אבה"ע א' יב')

ועשה דוחה נכ"ת שאין ניקין עניי אף שלא צעידנא רענ"ש נספרי ליו"ד ח"א סי' קמ"ג נש"ה. א"כ בשביל עשה דשנחה מותר להותיר דלאו דנותר אין לוקין עליו ועשה דוחה לל"ת אף שלא צעידנא ולי"ק א"ך יאכל דגן שיש בו כרת לזה י"ל דיאכל שלא יהי' כזית נכא"פ ויאכל יותר מכזית או כדי שניעה ומ"נ לא יהי' נכא"פ דצמול"ל ע"ש סי' ט"ז כ' דלענין נרחה אחרונה הוה אכילה אף ביותר נכא"פ ומנ"א סי' ר"י כ' דלענין נרחה אחרונה צעי כא"פ מ"נ כ' פנ"ג דאם אכל כדי שניעה אף נפחות נכזית נא"פ חייב נרחה המזון א"כ ודאי דיוגל ידי שנחה ומ"נ אין בו כרת ואף מלקות אינו חייב ועשה דשנחה דוחה ללאו שאין בו מלקות נשאל"א סי' ס"ה כ' דהיא דאורייתא לאכול שלמי שנחה וכן יסבור רב יוסף נפסחים ע"א דמוקי הנרייתא נשטט נעני"ט כמו שהניח נלח"מ ורב אשי שהקשה לרב יוסף כשיעתי' דס"ל ל"ת חזיר נעשה כמ"ש נספרי חל"ח סי' ד' אות ג' ע"כ ס"ל אין עשה דוחה ל"ת שאין בו מלקות שלא צעידנא ואסור להותיר ומ"ה הקשה לרב יוסף ודוק. וזה כ"ל ב"כ נש"ס דה"ק ה' דאכלו צו"כ בחינוך שעשה שלמה ויליף מנשיאים שרחה שבת ומקשה ולקרבו ולא ליכלו ונעשני אין שנחה בלא אכילה ושמי' והדבר תמוה הלא אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת ונקרבין אין ללמוד דמה למלאכה שכן הותר מכללו תאמר צעיוני כדאמרינן ציונא פ"א להכ"ל ניחא שאכלו ציונא נכא"פ אף יותר מכזית וכן נשתי' שבו יותר מכדי דניעית. דאין חייבין כרת ואף מלקות אינן חייבין ועשה דחא לאסור זה. ומ"נ פמדו מליסי"א נעלמא עד ששמעו טהקנ"ה מחל להם כן נלע"ד צעיה"י :

ע"י ש"ס מבינה טו ויעבור מודכי מלמד שהעביר יו"ט א' ש"פ נחעניית וק' אמאי לא קאמר שלא אכלו מלה בלי' פסח ותי"ץ צערוך לנר יצמות קכ"א שאכלו כזית מלה פחות מנכונתת שהוא שיעור צו"כ ודבריו תמוהים דכיון דכתיב צמגילה ח'ל תאכלו שיעורו כזית ודוקא צו"כ דלא כתיב אכילה הוא נכונתת כדאמרינן ציונא פ"א ונלחתי צננין ליון סי' קכ"א שכשאל ע"ז ומה שתי"ץ הוא דחוק. והנה אין צהנד"ר בלא חידוש כ"ל ליטב צענין זה ד' הרמב"ם פ"ב מחגיגה ה' י"ג טכ' דאם הביא חודה צע"פ יולא זה ידי שנחה ותונה מהר"י קורקם הרי נפסלה בלינה ותי"ץ הל"מ דאכילה נפסלת בלינה. הוא"ל דלר"ך לדבר מלה עיי"ש דנייתי ורב יוסף פסחים ע"א דכ"ל דצרייתא עיי"רי צחגיגה י"ד ששקטה צו"ד ויולא זה ידי שנחה צו"ט ולא נפסל בלינה כקו' רב אשי ע"ש נשום שניי"ר לדבר מלה ודבריו תמוהין א"ך יאכל צו"ט הא הו"ל כותר נכרת ואין עשה דשנחה דוחה ל"ת שיש בו כרת (נודאי ק"ק הנאכלין ליום ולילה אחר הלילה חייבין כרת כדנשמע צנח"ס נ"ה ע"ג ואף דהרמב"ם פ"ח מפסח"מ ה"י קטן קרטי קדשים לאו דוקא דה"ה ק' קלים הנאכלין ליום ולילה) וכבר תמה ע"ז בני הרה"ג מ' אהרן ז"ל צנח"ס אהרן הנספח נספרי צ"י אר"ח סי' צ' אות י"ג ומה שתי"ץ הוא דחוק אבל מה ש"ל הנה מה שמוחר להותיר הוא פשוט לפמ"ש צנח"ס העומים כלל צ' :

6. מנחת שלמה (מו"ק ט.)

מלבד הקרבנות גם אכלו ושתי' ביום הכפורים

מלאכת אוכל נפש ביום הכפורים של אותה שנה

גם משמע שמלבד האכילה גם שמו כמנואר צנמ' שאין שנחה בלא אכילה ושתייה, וא"כ משמע מזה דגם אכלו דברים אחרים מלבד הקרבנות כמו ששמו, ואף שכבר קיימו מלות שנחה באכילת הקרבנות. ואולי יש מנאן קיעתא להערוך לנר (כריסום י"ג ע"א) שסובר דאם אכל כותבת ציוס הכפורים שוב לא נקרא מעונה ומותר לאכול כל היום, וה"נ כיון שאכלו מהקרבנות לכן הותר להם לאכול גם שאר דברים⁴⁹. וגם פשוט הוא דעשו אז את עבודת יום הכפורים, דאף שאכלו ושמו מ"מ יום הכפורים מכפר⁵⁰.

עיי' באור הישר שהניח מס' חדות יעקב (סי' קמ"ג) שכתב דביום הכפורים של אותה שנה היה מותר גם נמלאכת אוכל נפש, והיינו משום דגם יום הכפורים הו' בכלל יו"ט שמוחר בו אוכל נפש, ורק דנעלמא כיון שיש בו דין עינו לא שייך להחיר אוכל נפש, אבל באותה השנה כיון שהיה מותר לאכול היה מותר לנשל משום דהו' מלאכת אוכל נפש. והוא חידוש גדול, אולם אין להקשות ע"ז מכל חולה שיש בו סכנה או קטן שאסור לנשל עבדו אף שמוחר לו לאכול, כיון דהנח היה חשיב לכל הכלל כשאר רגלים ולא רק ליחידים.

7. הערות הגריש"א (מו"ק ט.)

אותה שנה לא עשו ישראל את יוהכ"פ. לכאורה היינו שלא התענו ביוהכ"פ, אבל וודאי לא עשו בו מלאכה, וכן התענו בערב. והלשון לא עשו את יוהכ"פ צ"ע, וי"ל דלאו דוקא (והכוונה על עיקר הצום של יוהכ"פ), ובר"ח גרס "לא צמו" וא"ש. אך בתלמוד ר"י מפריש כתב שעשו מלאכה, וצ"ע דבריו דלמאי הוצרכו לעשות מלאכה (והרי יכלו להכין המשתה מבערב יוהכ"פ). אכן לדבריו מדויק ל' הגמ' דלא עשו את יוהכ"פ. ועי' להלן.

9. תוס' הרא"ש (מו"ק ט.)

כאן במצוה שאיפשר לעשותה ע"י אחרים. בהא אמרינן אורח חיים פן תפלוס, אלא ילמוד ולא יעשה המצוה³¹⁵. וא"ת מאי איריא תורה, אפילו מצוה נמי בכי האי גוונא אל יפלוס אלא יעשה המצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים. וי"ל דתלמוד תורה איצטריכא ליה, דסד"א כיון שהלומד אינו אלא לצורך קיום המצוות, יבטל תלמוד תורה מפני כל המצוות, קמ"ל קרא אורח חיים פן תפלוס³¹⁶.

8. חידושי הר"ן (מו"ק ט.)

וכתיב אורח חיים פן תפלוס כלומר לא תשקול ולא תניח מצוה הקטנה ע"י הגדולה. הא כיצד כשאפשר לעשות הקטנה ע"י אחרים הנח הקטנה ועשה הגדולה ואם לאו עשה הראשונה הבאה לידך³ כדרך שאמרו⁴ אין מעבירין על המצות. אבל הראב"ד ז"ל פ"י אורח חיים על תלמוד תורה שלא יכריענה עם שום מצוה כי היא קודמת על כל המצות ובכפ"ל שיוכל לקיים המצות ע"י אחרים כי הוא צריך ללמוד ואם לא ילמוד מהיכן ידע המצות. אבל במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים כגון כיבוד אב ואם וקבורת מת מצוה במקום שאין שם קוברים וכיוצא בזה המצוה קודמת. ואתיא כאיסי בן יהודה דבפי' דקידושין¹.

10. הערות הגריש"א (מו"ק ט.)

אוקימתא מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים במצוה גדולה וקטנה

ל"ק כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים. ובא"א לעשותה ע"י אחרים אל תפלס אלא מצוה שבא לידך עשה בין גדולה ובין קטנה (רש"י). ונראה פשוט דלא איירי כששתי המצוות לפניו בבת אחת דבוה פשיטא [דגם אם אינו מחוייב לעשות הגדולה], מ"מ לטובתו עדיף שיעשה הגדולה ואטו בשופטני עסקינן שיניח הגדולה ויעשה הקטנה. אלא כאן איירי שהקטנה מוטלת לפניו עכשיו והגדולה למחר ואם יקיים הקטנה עכשיו יתבטל למחר מקיום מצוה הגדולה, וכגון שיש לו מת לקברו בימים שקודם לערב פסח, ואם יתעסק עכשיו במת הרי יהיה טמא-מת בע"פ ויפסיד המצוה הגדולה של ק"פ [שזהו עשה שיש בו כרת] כמו שאמרו בסוכה כ"ה ועל זה אמרו "אל תפלס" דאם א"א לעשותה ע"י אחרים צריך לקיים את מה שבא לידו עכשיו. [ולפי זה מיושב קושיית המהרש"א כאן על פירש"י עיי"ש ועי' קובץ תשובות ח"ג סימן קמ"ב במילי דאגדה].

11. רמב"ם (ת"ת פ"ג הל' ד')

מפניי, יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני לפנים : ג אין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כולן, שהתלמוד מביא לידי מעשה. לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום ד היה לפניו עשיית מצוה

ותלמוד תורה, אם אפשר למצוה להעשות על ידי אחרים לא יפסיק תלמודו, ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתורתו : ה תחלת דינו של אדם אינו נידון אלא על התלמוד ואחר כך על שאר מעשיו. לפיכך אמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה : ו מי שנשאו לב לקיים מצוה זו כראוי לה ולהיות מוכתר בכתרה של תורה, לא יסיח דעתו לדברים אחרים, ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחד. כך הוא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ועל הארץ תישן וחי צער תחיה ובתורה תהיה עמל. ולא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין לבטל. אבל אם הרבית חירה הרבית שורר והשורר להי הצטר : ז שמא תאמר טד שאמר ממנו ואחזור אכרא טד שאמרה יי

12. רמב"ם (אישות פט"ו ה"ב)

א האשה שהרשת את בעלה אחר הנישואין

שימנע עונתה הרי זה [ה] מותר.

במה דברים אמורים בשהיו לו בנים שכבר קיים

מצות פריה ורביה אבל אם לא קיים חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו לו בנים מפני שהיא מצות עשה של תורה שני פרו ורבו : ב האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה. ומאימתי האיש נתחייב במצוה זו מבן שבע עשרה. וכיון שעברו עשרים שנה ולא נשא אשה הרי זה עובר ומבטל מצות עשה. ואם היה עוסק בתורה וטרוד בה והיה מתירא מלישא אשה כדי שלא יטרח במזונות ויבטל מן התורה הרי זה מותר להתאחר. שהעוסק במצוה פטור מן המצוה וכל שכן בתלמוד תורה : ג מי שחשקה נפשו בתורה תמיד ושגה בה כבן עזאי ונדבק בה כל ימיו ולא נשא אשה אין בידו עון והוא שלא יהיה יצרו מתגבר עליו. אבל אם היה יצרו מתגבר עליו חייב לישא אשה ואפילו היו לו בנים שמא יבוא לידי הרהור : ד כמה בנים יהיו לאיש ותתקיים מצוה זו בידו [ג] זכר ונקבה. שני זכר ונקבה בראם.

16. שירת נתן (מו"ק ט:)

אחרת, מכל מקום כיון שהמצוה היא עוברת שאם יעסוק בתורה ולא יקיימנה תבטל המצוה לגמרי, ובעשיית המצוה לא תבטל מצוה עשה של תורה לגמרי שהרי יכול ללמוד אחר כך, לפיכך תלמוד תורה נדחה מפני כל המצות אפילו הן מדברי סופרים כשאי אפשר לעשותן על ידי אחרים כמו שנתבאר ביו"ד סי' רמ"ו, עכ"ל. מבואר מדבריו כנ"ל דאילו יתבטל מצות ת"ת אזי אין מבטלין ת"ת אפילו למצוה עוברת אך הואיל ויכול לקיים ת"ת אחר כך לא נקרא שנתבטל לגמרי, והיינו כנ"ל בשם ר' אלחנן וכמו שביאר הברכת שמואל דבת"ת יש ב' חייבים חיוב ללמוד עכ"פ ק"ש שחרית וערבית וזה חיוב שא"א להתבטל ויש עוד חיוב עד כמה יש לו זמן שחייב ללמוד, וזה כתב השו"ע הרב דביחס למצות שא"א לעשות ע"י אחרים הואיל ולא נתבטל לגמרי מצות היום שעכ"פ ילמוד אז מקיימין המצוה שא"א לעשות ע"י אחרים וכמו שביאר ר' אלחנן זצ"ל דעד כדי כך לא נתחייב ללמוד באותו זמן ומשום"כ מבטלין ת"ת הימנה.

דלדברי המאירי גם בכה"ג מבטלין תלמוד תורה משא"כ לפי הסברו של ר' אלחנן בכה"ג לא שייך לומר דלא נתחייב בתורה, דהלא וודאי שכל אחד מחייב ללמוד עכ"פ מעט בכל יום.

ועיין בשו"ע הרב או"ח סימן תמ"ד סעי' י"ח וז"ל, "ואם הולך לדבר הרשות ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו אפילו לא הגיע עדיין זמן הביעור שהוא יכול עדיין לבטלו אף על פי כן חייב הוא לחזור לביתו מיד ולבער כמצות חכמים שאין דוחין מצות חכמים מפני דבר הרשות. ואפילו הוא הולך ללמוד תורה אצל רבו הרי זה כדבר הרשות אצל ביעור חמץ שהיא מצוה מדברי סופרים לפי שמעשה המצוה הוא גדול מהתלמוד כשאי אפשר לקיים המצוה על ידי אחרים, ואף על פי שמצות הלימוד הוא בכל רגע ורגע ונמצא שבעשיית מצוה מדברי סופרים הוא מבטל מצוה עשה של תלמוד תורה, ואפילו אם גם המצוה היא של תורה הרי שניהם שקולין ואיזה שירצה יעשה שכל העוסק במצוה פטור ממצוה

אשה כדי שלא יטרח במזונות ויבטל מן המצוה ה"ז מותר להתאחר שהעוסק במצוה פטור מן המצוה וכ"ש בת"ת והק' בקובץ שיעורים דאיך כתב הרמב"ם אצל ת"ת דעוסק במצוה פטור מן המצוה הלא בת"ת לא אמרינן עוסק במצוה וביאר ר' אלחנן זצ"ל דבאמת גם בת"ת אמרינן עוסק במצוה פטור מן המצוה ות"ת חשוב יותר משאר מצות ובודאי ובכ"ש שיש דין עוסק במצוה פטור מן המצוה בת"ת, והא דמבטלין תורה למצוה שא"א ע"י אחרים ביאר ר' אלחנן משום דבכה"ג אינו חייב בת"ת מעיקרא, דכמו שחיוב בת"ת הוא רק כל זמן שיכול ללמוד ולא בזמן שצריך לפרנסה או לאכול כמו כן בזמן שיש מצות שא"א לעשות ע"י אחרים אז להך זמן אין חיוב ת"ת וממילא חייב לעשות המצוה, אך מצות שאפשר לעשות ע"י אחרים כיון דאין חיוב לעשותן אז נתחייב אז בת"ת ושפיר חל דין עוסק במצוה פטור מן המצוה, ולזה חידש הרמב"ם דאם יש מצוה שיכול לקיים אחר זמן כמו פרו ורבו אז נקרא הך מצוה כמו אפשר לעשות ע"י אחרים והאחרים הוא האחר זמן א"כ חשוב כמו מצוה שאפשר לעשות וחל דין עוסק במצוה פטור מן המצוה.

איתא בגמ' ט' ע"ב הגמ' "תו יתבי וקא מבעיא להו כתיב יקרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישוו בה הא חפצי שמים ישוו בה, וכתוב כל חפצים לא ישוו בה דאפילו חפצי שמים לא ישוו בה, כאן במצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים כאן במצוה שא"א לעשות ע"י אחרים" והיינו דמי שעוסק בת"ת ובא לידו מצוה אם אפשר המצוה להיות נעשית ע"י אחרים אזי אין מבטלין ת"ת מפני המצוה אך אם אפשר לעשות ע"י אחרים אז מבטלין מת"ת לעשות המצוה. וביאר המאירי דאע"ג שיש כלל דעוסק במצוה פטור מן המצוה, א"א לומר כן בת"ת שא"כ נמצא דמבטל מכל המצות ולא יהא התורה נתקיים, ות"ת היא ע"מ לעשות, [וכ"כ בירושלמי פ"ק דשבת], ובע"כ דמותר לבטל תורה לקיים מצוה אלא שהגמ' מחלק בין אפשר לעשות ע"י אחרים או לא. היוצא מדבריו דבת"ת א"א הכלל של עוסק במצוה פטור מן המצוה.

אבל ר' אלחנן זצ"ל (קוב"ש ח"ב סימן יט) מדייק מן הרמב"ם שחולק על המאירי דז"ל הרמב"ם פרק ט"ו מהל' אישות ה"ב וז"ל "האיש מצווה על פריה ורבי' אבל לא האשה ומאימתי האיש נתחייב במצוה זו מבן שבע עשרה וכיון שעברו עשרים שנה ולא נשא אשה הרי זה עומד ומבטל מצוה עשה, ואם היה עסוק בתורה וטרוד בה והיה מתירא מלישא

ונפק"מ לענין דינא בין המאירי למהלך הרמב"ם אם יש מצוה שא"א לעשות ע"י אחרים אבל מצוה זו יבטל אותה לגמרי מתלמוד תורה כל היום

מועד קטן ט. - ט :

דף השבוע- עניני הלכה

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

יום שני- בענין אכילת בשר ויין בברית מילה קודם ט' באב

מראה מקומות: שו"ע (או"ח תקנא' י) #1, ט"ז (או"ח תקנא' יב) #2, שו"ת בית יצחק (יו"ד ב' קסד') #3.

תוכן הסוגיא: שיטת הרמ"א הוא דבטי' ימים קודם ט' באב מותר לאכול בשר ויין בברית ופדה"ב כל השייכים לסעודה. והט"ז מביא ראייה לזה מגמ' שלנו ששבת דוחה בנין ביהמ"ק ומילה דוחה שבת וכ"ש שמילה ידחה מנהג זו. (ואגב יש לעורר שראיה זו רק למילה ולא לשאר אופני הרמ"א). אכן עיין בהבית יצחק שנתקשה בראייתו ומה שמאריך בו.

יום שלישי- בענין אין מעבירין על המצות

מראה מקומות: שו"ת הרדב"ז (ח"ד סימן יג') #4, שו"ת חכם צבי (סימן קו') #5, מהר"צ חיות (מו"ק ט.) #6.

תוכן הסוגיא: הרדב"ז חוקר במי שחבש ר"ל בית האסורים ויש לו רשות פ"א בשנה לצאת מתי יצא ומביא מ"א דאו יוה"כ או פורים אכן דחה ונקט בעצמו דכל מצוה שא"א לעשותה יעשה בין גדול בין קטן. ועיין בהחכם צבי שהביא ראייה לזה מגמ' שלנו שיעשה קטנה אם ראשונה אם א"א לעשות ע"י אחרים. וכן ציין המהר"ץ חיות כאן לדבריהם הנ"ל.

יום רביעי- בענין אם טוב שהרבה מבני הישיבה ישמח חו"כ

מראה מקומות: שו"ע הרב (ת"ת קו"א ג' א') #7, שבט לוי (ח"ז סי' רג') #8.

תוכן הסוגיא: השו"ע הרב הביא שאע"פ שאם יש מצוה שא"א לקיים ע"י אחרים מבטלין מלימודו אכן זה רק במצות לימוד תורה ולא במצוה ידיעת התורה. ויש לסנף זה לשאלת השבט הלוי שדן בענין תקנת ראש ישיבה א' שרק התיר מנין או חבירים הקרובים לשמוח ולא כל בניי כדי שלא יבטל סדרי הישיבה.

יום חמישי- בענין הטלת צפרונים בחוה"מ

מראה מקומות: רמב"ם (הל' יו"ט ז' כ') #9, הגהות מיי (הל' יו"ט ז' כ') #10, קרן אורה (ט:) #11.

תוכן הסוגיא: שיטת הרמב"ם הוא שמותר ליטול צפרנים במועד אכן ההג"מ הביא הרבה שחולקים על הרמב"ם ויש שרק מתירים אפילו לאשה בליל טבילה ע"י נכרי אבל לא תעשה בעצמה. והקרן אורה מביא כמקור לדברי הרמב"ם גי' אחרת שמעברת "סכין" ולא "סרק" ומזה נלמד היתר ליטול צפרנים.

יום ששי- בענין מכירה והלואה לגוי קודם יום חגם

מראה מקומות: טור (יו"ד הל' ע"ז קמח') #12, בית יוסף (יו"ד קמח') #13, דרכי משה הקצר (יו"ד קמח') #14, לבוש (יו"ד קמח') #15.

תוכן הסוגיא: הטור מביא ג' הסבירים בענין האיסור לישא ולתת אם העכו"ם ג' ימים קודם יום אידם. וגם מביא דאיסור זה דווקא בא"י אכן בחו"ל יש איסור רק ביום האיד. ועיין בהב"י שמסביר זה עפ"י רש"י שזה דבר שא"א לעשות יותר בחו"ל. ועיין בהדרכי משה שהביא בשם המרדכי עוד היתר להלוות עכ"פ שיכולים למצוא סכום זה מאחר. ועיין בהלבוש שמקדים הלכות אלו בהדין הכללי שאין לשתף אם העכו"ם ורק שזה דבר דאין כולם יכולים לעמוד אבל דינים הנ"ל אסורים שהם קרובים יותר לעבור.

טור יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קמח

בד"א בארץ ישראל ז' אבל בחוצה לארץ אין איסור אלא ביום האיד בלבד. והך מו"מ פירש"י דאסור משום דאזיל ומודה לאליל ח' ועובר משום לא ישמע על פיך ג' ט' הילכך כל דבר שמתקיים אסור למכור להם ששמח בו ואזיל ומודה לאליל ומותר לקנותו מהן שהוא עצב במכירתו ואינו מודה ודבר שאינו מתקיים מותר למכור להם ואסור לקנותו מהם (והראב"ד כתב שאפי' דבר המתקיים אסור לקנותו מהם שהרי המעות מתקיימין בידו. דזור"ת פירש שאין במכירה יא) משום דאזיל ומודה אלא משום שקונה צורך לאליל הילכך כל דבר שאינו לצורך תקרובת מותר למכור להם ומותר ליקח מהם בדבר המתקיים אבל דבר שאינו מתקיים אסור ליקח מהם ששמח הרבה במכירתו ואזיל ומודה. ואסור לשלוח לו דורון ולקבלו ממנו ה' ואם אי אפשר לו שלא יקבלנו משום איבה יקבלו ממנו ולא יהנה בו ובמי שמכירין בו שאינו עובד אליל הכל מותר :

בית יוסף יורה דעה סימן קמח

ד במה דברים אמורים בארץ ישראל וכו'. פירוש במה דברים אמורים דשלשה ימים לפני אידיהם אסור בארץ ישראל אבל בחוצה לארץ אין אסור אלא ביום האיד בלבד והוא מבואר בדברי שמואל שכתבתי דאמר בגולה אין אסור אלא יום אידם בלבד. ופירש רש"י טעמא מפני שאין אנו יכולין להעמיד עצמנו מלישא וליתן עמהם שביניהם אנו יושבים ופרנסתינו מהם ועוד משום יראה :

דרכי משה הקצר יורה דעה סימן קמח

(א) ובמרדכי רפ"ק דעבודה זרה (סי' תשצה) התיר מטעם אחר וז"ל ומותר להלוות לגוים בזמן הזה אף על גב שהם נותנים תקרובת עבודה זרה לגלח ביום אידם לפי שאין נותנים לגלח כ"כ שלא יוכל למצוא אותו דבר מעט ללוות מגוים אחרים ואף על פי שאנו לא היינו מלוין אותו עכ"ל וכן הוא בהגהות מיימון פ"ט (אות ב). וכתב בתרומת הדשן סימן קצ"ה דאף בזמן הזה אם רצה לשלוח לו ביום שמיני שאחר ניתל שקורין ניי"א יא"ר ישלח לו מבעוד יום מבערב ולא ביום האיד עצמו ואם חל יום שלפני האיד בשבת ישלח לו ביום האיד עצמו דאית ביה איבה אם ישלח לו אח"כ או קודם זמן רב מפני שיש לגוים סימן אם ישלחו להם ביום אידם עכ"ל :

לבוש יורה דעה סימן קמח

כבר כתבנו בלבוש התכלת סימן קנ"ו שמן הדין היה לנו ליזהר שלא להשתתף ולהתעסק עם הגוים, דשמא יתחייב לו הגוי שבועה וישבע בשם אלהיו והרי זה עובר משום לא ישמע על פיך [שמות כג, ג], אלא שאין העולם נוהר בזה מפני שהוא דבר שאי אפשר לעמוד בו. מכל מקום אמרו חז"ל [ע"ז ב ע"א] שלשה ימים לפני אידיהם מלבד יום האיד אסור לשאת ולתת עמהם, שמא יתהנה או ירויח הגוי במשאו ומתנו עמו, וכיון שהוא כל כך סמוך ליום איד שלו אזיל ומודה ומשבח לע"ז על זה ביום האיד שבא לפניו, והרי זה הישראל שנשא ונתן עמו גרם לייקר שם ע"ז ועובר משום לא ישמע על פיך. לפיכך אמרו שלשה ימים לפני חג איד של עובדי ע"ז אסור בין ליקח בין למכור להם דבר המתקיים, מפני שהגוי שמח בו בדבר המתקיים בין במכירה בין בקנייה. בקנייה הוא שמח על החפץ שבידו, ובמכירה הוא שמח על המעות שבידו, ואזיל ומודה לעבודה זרה ביום איד שלו הסמוך. ודבר שאינו מתקיים כגון ירקות ותבשיל מותר למכור להם עד יום אידם, שאין הגוי שמח בו כל כך כיון שלא יתקיים בידו שהולך לאיבוד ולא אזיל ומודה, אבל לקנותו מהם ודאי אסור דאזיל ומודה שמכרו ולא הופסד בידו וגם המעות הם בידו. וכן אסור להשאיל לו כליו ולהלוותו מעות בלא ריבית דאית ליה הנאה ורווחא מזה, גם לשאול ממנו וללוות ממנו בין בריבית בין בלא ריבית אסור, דחשיבא ליה מילתא שהישראל צריך לו ומתהני ביה ואזיל ומודה. אבל להלוותו בריבית מותר מפני שהוא מצער צריך ליתן לו ריבית. ואסור לפרוע לו חובו בין בשטר בין שלא בשטר, דמתהני הגוי ושמח שנפרע חובו אף על פי שהיה לו שטר עליו. וכן אסור ליפרע מהן מלוה בשטר או על המשכון מפני ששמח הגוי שנפטר מחובו ואזיל ומודה, אבל מלוה על פה מותר ליפרע ממנו אפילו ביום איד שלו מפני שהוא כמציל מידו. והאידינא שידם תקיפה עלינו אפילו מלוה בשטר מותר ליפרע מהם, דחשוב כמציל מידם, וכן אפילו מלוה בריבית שהגוי נותן לו ריבית לישראל ואפילו יש לו משכון ביד מותר ליפרע מהם, שפני שידם תקיפה עלינו בקל הם מעלילים עלינו ומפקיעים אפילו מלוה בשטר, ואפילו משכון ביד הם מפקיעים ומוציאין מידנו, והוי הכל כמציל מידם. מיהו יש אומרים הני מילי במשכון שהלוה עליו בריבית הם מעלילין להוציאו, אבל משכון בלא ריבית אין נפרעין אפילו האידינא, שאין מעלילין כל כך להפקיעו, ואדרבה שמח ואזיל ומודה שפרע חובו והוחזר לו משכונו.

ענין ב' בענין אין מעבירין על המצות

4. שו"ת הרדב"ז (ח"ד סימן יג')

שאלה ראובן היה חבוש בבית האסורים ולא היה יכול לצאת להתפלל בעשרה ולעשות המצות והתחנן לפני השר או ההגמון ולא אבה שמרע להניחו וזולתי יום אחד בשנה איזה יום שיחפזין. יורה המורה איזה יום מכל ימות השנה יבחר ראובן הנזכר ללכת לבית הכנסת:

תשובה הנה ראיתי אחד מחכמי דורנו בתשובה דבר זה צלל במים אדירים והעלה חרס בידו ועל יסוד רעוע בנה יסודו. בתחלה כתב דעריך יום הכפורים ואח"כ החליפו ביום הפורים משום מקרא מגילה ופרסומי נסא דבעינן עשרה ואין ראוי לסמוך על דבריו. אבל מה שראוי לסמוך עליו הוא דאנן קי"ל דאין מעבירין על המצות ואין חולק על זה כלל הלכך המצוה הראשונה שתבא לידו שאי אפשר לעשותה והוא חבוש בבית האסורים קודמת ואין משגיחין אם המצוה שפגעה בו תחלה היא קלה או חמורה שאי אתה יודע מתן שכרן של מצות וזה פשוט מאד אצלי. דוד בן שלמה י' אבי זמרא:

סימן אלף פח (יד)

שאלה ראובן ושמעון שותפים ונושאים ונותנים במעות שלהם ושל אחרים והארגז של המשא ומתן ביד ראובן ופנקס החשבון ביד שמעון ורצה ראובן ללכת למרחוק ומנה מעותיו ומצא מקצת מעות יתרים ונתברר אצלו שאינם הרווח אלא שהם של יהודה שיהיו נושאים ונותנים עמו ונתנן לו ואמר לו אלה המעות הם שלך אחר כך בא שמעון ואמר שאלה המעות אשר נתן ראובן ליהודה הם של השותפות כי אני הוא הכותב ויודע החשבון ויהודה הלך למרחוק וראובן טוען לא כי אלא של יהודה הם ואני יודע זה בכירור:

תשובה הדין עם ראובן ואפילו שבועה אין צריך ולקנוניא לא חיישינן שהרי הכל היה בידו אם היה רוצה היה מעכבם לעצמו. אחר כך פשרו הדיינים בינו ובין שמעון בדבר מה. ועתה חזור ראובן על יהודה ואמר מה שנתתי לך בטעות היה שהחשבון היה ביד שותפי שמעון. טען יהודה כבר הודית בב"ד שהם שלי ולא כל כמינך לחזור ומה שלקח שמעון שלא כדין לקחו:

5. שו"ת חכם צבי (סימן קו')

להמתין לא קשיא דהתם המצוה ההיא נעשית באופן יותר משובח לכן יש להמתין כדי לקיימה על צד היותר טוב וכן ההיא דתמידין ומוספין יש לומר דכחדא מצוה חשיבי דתרווייהו עבודת הקרבנות ובחד בהמה ניהו אבל במצוות שונות אין מעבירין קלה מפני החמורה הא מיהא

במצוה אחת שאפשר לעשותה היום שלא מן המובחר ולמחר מן המובחר טוב להמתין למחר ואין בזה משום מעבירין על המצוות אלא שאני חוכך מאותה ששנינו בפסחים פרק האשה וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורין אין שוחטין עליהן בפני עצמן דבבית האסורין דנכרים איכא למיחש משום פיהם דבר הוא וביותר לדעת הירושלמי שהביאו שם התוספות

א"א שרואה אני דברי הרדב"ז ז"ל תלמוד ערוך הם בפ"ק דמ"ק רבי יונתן בן עסמאי ור' יודא בן גרי" דקא רמו קראי אהדדי כתיב פלס מיעגל רגליך וכתיב אורח חיים פן תפלס ל"ק כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים ופירש"י ז"ל פלס כלומר שקול המצות ועיין בהן איזה גדולה ועשה הגדולה וכתיב פן תפלס דמשמע כל מצוה שתבא לידך עשה אותה בין גדולה בין קטנה ואל תניח קטנה מפני הגדולה מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים עשה אתה הגדולה וחביריך יעשו הקטנה מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים אל תפלס אלא מצוה שבאה לידך בין גדולה בין קטנה עשה ומסתמא דברי הרדב"ז ז"ל במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים מיירי. וההיא דברכת הלבנה שפסק הרב בת"ה שיש לנו

6. מהר"צ חיות (מו"ק ט.)

כתיב פלס וכתיב אל תפלס כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים. נ"צ ע' שו"ת חכם צבי סימן ק"ו. לפשוט מכאן ספיקו של הרדב"ז דמי שנתנו לו רשות לנאלת מצית האסורין פ"א בשנה. אזי מלוא שצאה לידו אפילו קלה אל יחמיננה ואע"ג שמפסיד עי"ז החמורה. ועיין רש"י סוכה כה ע"צ ד"ה שחל שסיים גם כן אלמלא מלוא שצאה לידך אין לריך לדמותה מפני החמורה ע"ש. ותמהני על הגאון חכם צבי ז"ל שנעלם ממנו לשעתו דברי רש"י הללו:

(מהר"צ חיות)

כאן במצוה שאפשר לעשותה. עי' ת' רדב"ז סי' י"ג ומ"ש עליו בתשובת חכם צבי ססי' ק"ו דדינא דהרדב"ז מפורש הכא ומה שכתבתי ע"ז בעקרים שלי. עיקר אונן. על דינו של הט"ז יו"ד סוף סימן שמ"א: (גליין מהרש"א)

ענין ג' בענין אם טוב שהרבה מבני הישיבה ישמח חו"כ

7. שו"ע הרב (ת"ת קו"א ג' א')

ע"י אחרים כמו שאינה נדחית בתחלת לימודו של אדם שאמר וילמוד תורה ואח"כ ישא ובטל ממצוה זו שנים רבות מאד אחר כ"כ כל זמן שלומד תורה ע"ש ברמב"ם וע"כ הטעם משום ידיעת התורה עדיפא ממעשה דאי משום שיוכל לקיימה אח"כ אטו מי ידע כמה חיי וא"כ ה"ה אחר שלמד אם ישמח תלמודו ידדומה לאשה שיוולדת וקוברת. וה"ט דב"ע להרמב"ם שלא נשא לעולם משום דלעולם יש לחוש לשכחה כל זמן שאינו עוסק בת"ת כמ"ש בהל' ת"ת עד יום מותו שכ"ז שאינו לומד שוכח ע"ש ואפי' יבשוכח ד"א מתחייב בנפשו ועובר בלאו והא דלא מנה הרמב"ם לאו זה במנין (המצות) תרי"ג (וגם בחיבורו לא הביא איסור לאו זה כלל השנוי בברייתא וגמ' פ"א דמנחות) י"ל משום דס"ל דאזהרה זו להשמר לך פן תשכח וגו' אינו לא בפ"ע אלא השמר דעשה נמי לאו הוא לפ"ד הרמב"ם פ"ד מהל' תפילין וה"ז השמר דעשה הוא לפ"ד הרמב"ם כמ"ש בהדיא עד איתמי חייב ללמוד עד יום מותו שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וכ"ז שאינו עוסק בלימוד הוא שוכח וא"כ מצות עשה דת"ת כהלכת' ולאו דשכחה הם דבר א' לפ"ד הרמב"ם והשוכח מחמת שאינו חוזר לימודו כראוי אפשר דהוי בכלל תקנה עליו משנתו לפ"ד הרמב"ם וכדתנן שאינו מתחייב עד שישוב ויסירם מלבו וגם אינו עובר כדתניא במנחות שם והיינו השמר דעשה אלא דזה דוחק שהרמב"ם יפרש פ"י תקנה שלא כפשוטו כדפרש"י ורע"ב ושאר המפרשים שבמ"ש ועוד אמאי ילטיהו רבנן לצייד הרמאי לא יחיה כו' וא"ל דאף שאינו עובר בלאו כה"ג אעפ"כ יש חיוב לזכור ולא לשכוח ימקרא דושנתם או ימדכתיב ותשכח תורת אלהיך וגו' א"כ סוף סוף ה"ל להרמב"ם להביא איסור זה בחיבורו א"ו דסמ"ך על מ"ש וחייב לשלש זמן כו' כדי שלא ישכח דבר כו' דממילא משמע דגם בתחלת לימודו צריך לחזור כ"כ שלא ישכח כו' שאל"כ לא יועילו לו אח"כ עתים מזומנים כו' ע"ש וחייב זה הוא מפי השמועה ככל דיני תורה שבע"פ וכמו חיוב לשלש זמן כו' שכן קבלו חכמים ביאר מצות והנהגת הלימוד איש מפי איש (וכמ"ש בהקדמתו בחיבורו של המצות שניתנו למשה בסיני בפירושו ניתנו שנא' וכו' והמצוה זו פירושה כו' ע"ש) שצריך ללמוד תורה שבכתב ושבע"פ בכל יום בתחלת לימודו אע"י דאל תקרי ושנתם כו' היא אסמכתא בעלמא וה"ז לאו דהשמר ופן בשוכח מחמת שאינו חוזר לימודו כראוי הוא אסמכתא לקבלת חכמים איש מפי איש שצריך לזכור כל התורה וכדכתיב ותשכח תורת וגו' ועיקר הכתוב השל

א' וכל מי שדעתו וכח זכרונו יפה שיוכל ללמוד ולזכור כל התורה שבעל פה כולה הרי זה (קדושין כ"ט) (א) לא ישא אשה עד

קונטרס אחרון

(א) לא ישא כו' מ"ש הרא"ש דקצבה לאותו לימוד לא ידענא הנה לפירשי' והרע"ב ספ"ה דאבו' בפ"י הראשון וכן כ' לרדוף אחרי מונותיו הרי הקצב' מפורשת במשנ' ה' שני' משנה וה' שנים תלמוד וכ"כ הרמב"ם בהדי' דיש קצבה לתורה שבע"פ כמ"ש ושליש בתור' שבע"פ כו' ולא לעסוק תמיד בתור' שבע"פ כו' ויפנה כל ימיו לגמרא כו' ולפי שהגמרא (דבר שאין לו גבול וקץ כדכתיב ארוכ' מאריך וגו') לפ"ד הרמב"ם אין לה קץ יתכל' דס"ל ישהי' להבין דבר מתוך דבר ע"י עיון ופולפל בעמקי ההלכות שזוהו ודאי דבר שאין לו גבול וקץ כדכתיב ארוכה מאריך וגו' הילכך אין לו ליבטל ממ"ע דפרו ורבו בשבילה אלא יש לו לקיים מצוה זו (ג"כ לחזור על תלמודו לעתים) תחלה ואח"כ יעסוק כל ימיו בעיון הגמרא כפי הפנאי שלו ואף שהיו רחיים בצוארו ולא יוכל לעסוק בזה הרבה כ"כ כי צריך לו ג"כ לחזור על תלמודו לעתים הרי בלא"ה ג"כ לא יוכל לירד לתכלית וסוף העיון ופולפל וע"כ אין לו ליבטל ממ"ע המוטלת עליו בשביל לימוד שאין לו קץ וסוף ומ"מ אין זו אלא עצת חכמים המורים לאדם דרך ישרה שיבור לו אבל ליכא איסורא כלל במילתא אם חפץ ללמוד תור' כל ימיו ולא לישא אשה כלל יכבן עזאי ואפי' שלא בעיון הגמרא (והפוסקים) ופולפל משום דלאו בר הכי הוא רק לחזור על תלמודו תמיד כדמשמ' מסתימת לשון הרמב"ם הלכו' אישות פט"ו שכל אדם שחפץ לעשות כבן עזאי אין בידו עון והטעם פירש שם הרמב"ם תחלה שהעוסק במצוה פטור כו'. ואף שמבטלין ת"ת למצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים כדאיתא במ"ק דף ט' ובירושלמי דברכו' פ"ק ולית ליה לרשב"י שמפטיקי' לעשות סוכה ולולב כו' הלא שאל לעשות כו' היינו להפטיק לפי שע' וזמן מה ואח"כ חזר לתלמודו אבל לא להיו' רחיים בצוארו שהוא ביטול תמידי עולמית ויוכל לבא לידי שכחה לשכוח ד"ת הרבה כשלא יהי' לו פנאי לחזור על תלמודו כראוי ואין ידיעת התורה נדחית מפני מצוה זו דפרו ורבו אף שא"א לעשות

8. שבט לוי (ח"ז סי' רג')

ולהלכה אף שמשמעות הענינים בשטמ"ק נוטה יותר שמצטלן בכל אופן, מכ"מ פשוט נעניי כיון דנמלא בלבות דר"ג פ"ד ה"א דמסוה הכנסת כלה להולאת המת וכ"כ"א דוקא כדדי לרצון מצטלן, וכן שם מעשה רב נה"ג, וע"ש נה"ג, עכ"פ זה מוכיח כדעה ראשונה בתר"י, ועין משוכת מהר"ם שיק או"ח סי' ב' אף דהרגיש בזה מכ"מ דהא משמעות אבות דר"ג מפני סדר התפילה שאנו מוסיפין בלבו דברים שאין להם שיעור והכנסת כלה, ובאמת אין זה מוכרח דל"ך אפשר לדחות המפורש בחו"ל, וגם סתימת הרמ"א בזה"ע"ו סי' ק"ה ש"י דמצטלן ת"ת מפני הכנסת כלה ולא נמן הגדל בין לזרעה או לא עדין אין נכח לדחות המפורש ממש, אם לא דחיימא כיון דגמ' דילן מפרש לזרע נמת ולא בכלה חולק אלדר"ג הנ"ל אבל גם זה אינו מוכרח די"ל דהזרע נמת הלכה פסוקה למאן דלא תני ולמאן דתני ולמאן דמתני, משא"כ בכלה דלפי ראיית עיני המשמח דמשמע בלדר"ג ויזון דכבר יש כדי משמחין א"כ כבר נכנס בגדר אמרס ו"ל נמו"ק ט' ע"א כאן נמנוה שאפשר לעשות ע"י אחרים.

ובר מן דין ענין מצטלן תורה להכנסת כלה לחוד, ומנוה לרקד לפני חתן וכלה לחוד, דלפילו נימא דהכנסת כלה אין לה שיעור היינו מה שמלוים הכלה או החתן לחופה דמשמע כ"מ בשי"ם ופוסקים, ועיין ה"י הלשון בשטמ"ק שם ובשמות הפוסקים סי' ק"ה שם, אבל לשמח ולרקד לא מנינו

ע"ה ח"ח סי' רפ"ג
ע"ה ח"י סי' רפ"ח

כבוד ידידי היקר הרב הג' האב"ך השלם בתורה ויראה ר' צבי יהוב שליט"א

אחדשה"ט וש"ח באה"ר.

יקרתו קבלתי ואשר הגיע ושאל אודות התקנה שעשה השבוע רבו ראש ישיבת פוניבו שליט"א הגר"מ שן ה' יאריך ימיו, אודות מצוה שמחת חתן וכלה שהמנהג נשינה ה"י תמיד שהולכים המון רב לשמח החתן, וגם מניעים מחוץ לעיר בשעה מאוחרת, ועי"ז נתאחר מאד הקימה בשמחת, ונתבטלו סדרי הישיבה ולכן מיקן שלא ילכו לשמח חתן רק כמנין או החברים הכי קרובים המרגישים כחובה לילך ולשמחו.

אכתוב בקיצור, הנה כחובות י"ז ע"א מצטלן ת"ת להולאת המת ולהכנסת כלה וכו' כד"א כשאין עמו כל זרעו אבל יש עמו כל זרעו אין מצטלן חוה בנת, אבל בכלה אין מבוחר אם יש ג"כ גדר כל זרעה, ובשטמ"ק כ"ס נקוטי הגאונים מדלא יהיב שיעורא להכנסת כלה ש"מ דלית לה שיעורא, ומשמעות הענינים כמ"ש בשטמ"ק כ"ס תר"י דלגבי כלה אין לה שיעור ולעולם מצטלן כי ברוב עם הדרת החתן והכלה, ומתוסף יותר בשמחה וחיוב, ודעה ראשונה שם דכיון משום כבוד החיים הוא לחבבה על בעלה די לה כשמולמין אותה לפי כבודה.

ענין ד' בענין הטלת צפרונים בחוה"מ

בגיד משנה

זמנים הלי שביתת יום טוב פ"ז

בכפ משנה

11. קרו אורה (ט):

גמרא ומעברת סרק על פני איכא דאמרי מעברת סרק על פני של מטה ורשיי ז"ל נראה גרייס מעברת סכין על פני וכן מבואר בפירוש המשניות להרמב"ם ז"ל וכן מביא המרדכי גירסא זו ולמדו מכאן היתר לנטילת צפרנים ובירושלמי (פ"א ה"י) איתא להדיא שנוטלת את שפחה ואת צפרני ועיין לקמן דף י"ח (ע"א) בתוס' ד"ה בגווסטרי) שכתבו ג"כ לחלק בין איש לאשה ושם יבואר יותר אי"ה:

כ מותר לישול שפה בחוה"מ. מללל כתבו הרי"ף והרא"ש ורבינו תנאה כל שמעכבה נראה שאינם נוריסים בגמ' (י"א) כדלביטול ספרא אלל שפה מוית לויית בלגד וכן הוא ננוסחא דיקן בגמרא וסברי דהלכתא כוויית ומשמע שיהי ללל אלל ע"ש שישו מעכב ורבי רבינו ירוחם (ו"ד ח"ד) שגראל מדנביסס (בב"י פ"א קפ"א):

9. רמב"ם (הלי' יו"ט ז' ב')

כ מותר לישול שפה בחולו של מועד. [ע] וליטול צפרנים ואפילו בכלי. ומעברת האשה השיער מבית השחי ומבית הערוה בין ביד בין בכלי. ועושה לה תכשיטה במועד. כוחלת ופוקסת ומעברת סרק על פניה וטופלת עצמה בסיד וכיוצא בו והוא שנוכל לקפלו במועד: **כא** הזבים והזבות והגדות והיולדות [פ] וכל העולים מטומאה לטהרה בתוך המועד הרי אלו מותרין לכבס. ומי שאין לו אלא חלוק [ג] אחד הרי זה מכבסו במועד. מטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג הרי אלו [ק] מותרין לכבס במועד. וכן כלי פשתן [ו] מותר לכבסן במועד מפני שצריכין כיבוס תמיד אפילו נתכבסו ערב יום טוב:

כ ומי שאין לו וכו'. דע דכ"ס אלל מנלחין (ו"ד) גבי מי שאלדה לו אצירה בערב הרגל אסור לנסר כרגל אלל ע"ש דלגוס הוא משוס דלא ידעי כ"ע דלגוס היה פריך ממי שאין לו אלל חלוק אחד שמומר לכבסו אצ"ג דלא ידעי כ"ע ומשני הא אומר ענה אחר מר בר רב אשי ואורו מוכיח עליו, ומשמע דהיינו למר שאורו הוא קבוע חלוקתו וכשהוא פושט חלוק ולגוס חלוק אחר טטל האורו מזה וקובעו מזה וזה שאין לו אחר מכבסו עם אורו והרואה כשהוא מכבסו ואורו עמו יודע שאין לו חלוק אחר וכן פירש"י בפ' כל הבשר (הולין ק"ה). ולפי זה יש לתמוה על רבינו והרי"ף והרא"ש למה השמישו הא דאורו מוכיח עליו וי"ל שיהי מפרשים אורו מוכיח עליו כדפירש"י כאן * דמי שאין לו אלל חלוק אחד פושטו ומתעטף במקטריטו ויחגורו באורו ועמד ומכנס החלוק ומדיע לכל שאין לו אלל חלוק אחד וכן פירש הערוך (ע' אור) ולפי זה הא דלמרינן אורו מוכיח עליו לאו תנאה הוא למר שאם אין אורו מוכיח עליו אסור לכבס אלל היינו למר שכל שאין לו אלל חלוק אחד ומכבסו אורו מוכיח עליו שאין לו חלוק אחר שהרי הוא תבור בלא חלוק דמאי דלמרינן הא אומר ענה אחר מר בר רב אשי וכו' לאו למימרא שמר בר רב אשי אהא לפרשי דר' יוחנן לא התיך אצ"ג אורו מוכיח עליו דוקא דאצ"ג ה"ל לתלמודא לאתוויי הא דמר בר רב אשי אלל מימרא דר"י בסמוך אלל היינו למר דמי אקשו בני הישיבה על ר' יוחנן אמאי שרי לכבס מי שאין לו אלל חלוק אחד דהא איכא לאסור מפני הרואים שאינם יודעים שאין לו חלוק אחר שני מר בר רב אשי דכל שאין לו אלל * עמשי"ב ע"ג גמ"מ לפי ה"י.

יהודה מפני שלא מנו נבדרייתא בכלל תכשיטין לבוד כסיד: **כא** הזבים והזבות וכו'. משנה באלל מנלחין (ו"ד) היצין והצות והגדות והיולדות וכל העולין מטומאה לטהרה הרי אלו מותרין לכבס וכו': ומי שאין לו אלא חלוק אחד וכו'. מימרא שם כלשונה: ומטפחות הידים וכו'. במשנה מטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג הרי אלו מותרין. ופי' מטפחות שמנגבין בהם את הידים מתלכלכלין תמיד וצריכין כבוס אצ"ג שמתכבסו קודם המועד. ומטפחות הספרים נראה מן הירושלמי (פ"ה"ט) שהוא מטפחות ספרי הקדש. אלל זה מפרשים מטפחות אומני החספסות שצריכין לספר אופן שהתירו לגלל במועד. ומטפחות הספג פי' שמנגבין בהן בלאחם מן המתוך. וכל אלו אצ"ג שאינן של לבישה מתלכלכלין תמיד: וכן כלי פשתן וכו'. מימרא שם בגמרא (י"א):

יהודה מפני שלא מנו נבדרייתא בכלל תכשיטין לבוד כסיד: **כא** הזבים והזבות וכו'. משנה באלל מנלחין (ו"ד) היצין והצות והגדות והיולדות וכל העולין מטומאה לטהרה הרי אלו מותרין לכבס וכו': ומי שאין לו אלא חלוק אחד וכו'. מימרא שם כלשונה: ומטפחות הידים וכו'. במשנה מטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג הרי אלו מותרין. ופי' מטפחות שמנגבין בהם את הידים מתלכלכלין תמיד וצריכין כבוס אצ"ג שמתכבסו קודם המועד. ומטפחות הספרים נראה מן הירושלמי (פ"ה"ט) שהוא מטפחות ספרי הקדש. אלל זה מפרשים מטפחות אומני החספסות שצריכין לספר אופן שהתירו לגלל במועד. ומטפחות הספג פי' שמנגבין בהן בלאחם מן המתוך. וכל אלו אצ"ג שאינן של לבישה מתלכלכלין תמיד: וכן כלי פשתן וכו'. מימרא שם בגמרא (י"א):

לחם משנה

כ ועושה אשה כל תכשיטה וכו'. כתב ה"ה ז"ל ורואיני מי שכתב דמ"ק דמתני' ור"י לא פליגי במועד קטן (ט: ע"ב) וקשה דאצ"ג אף אחר נבדרייתא ומודה רבי יהודה דלמאן מודה כיון דליכא מאן דפליגי עליה כמו שהקשו בגמרא גרייס פרק האשה שנתארמלה (טו) גבי ומודה ר' יאשע. ואפשר למר דמאי דקאמר ה"ה ז"ל דלא פליגי הוא ח"ק דמתני' ור' יהודה אלל ודאי דליכא תנא אחר בעלמא דפליגי

עליה דר' יהודה ומשום הכי קאמר ומודה. עוד כתב ואולי פסק וכו' מפני שלא מנו וכו', וכי תימא השתא נמו דלמי לן כר"י אמאי לא מנו נבדרייתא לבוד כסיד שיכול לקפלו דמודה רבי יהודה. וי"ל דלא רצה למנות אלל מילתא פסקתא כוחלת ופוקסת וכו' דהוא ככל עינן אלל לבוד כסיד דאישו פסוק אלל דוקא היכא דיכול לקפלו לא מני:

משנה למלך

הוא שאם יהיה לו פנאי לגלל קודם המועד ולא יגלה מקודם כדי לשהות קרבנותיו כרגל שהוא בעל ממלאכה. ומה שלא אמרו העולם בקיצור דהיינו דס"ד דלמא יהיה לו פנאי לגלל ולא יגלה עד המועד. הא לא יציינו בשלא היה לו פנאי דהכי מוקמי לה

עד המועד. ועל זה כתב דלא גורין משום דשמא ישהה קרבנותיו ועל זה כתב דלמי נאות. והדין עמו דודאי הלשון אינו מיושב כלל דלא שייך שמה שזה דהא ודאי שיהי קרבנותיו. אף שפי דברי הר"ן הדברים הם כפסגן דמ"ש שמה שיהי קרבנותיו היא

10. הגהות מיי' (הלי' יו"ט ז' ב')

ארבע אלל ש"מ דנגוסטרי שרי והא דנקט בשיניה משום דנגוסטרי בני מדרשא לא שכיחו עב"ל. ובסה"מ (מ"ד) כתב וכן נראה עיקר. ע"כ: [פ] פירש רבינו אברהם אב ג"ד לאתוויי בעל קרי שגרא קרי במועד ובעלת הכהם שמלאתו במועד ואצ"ג שהתירו לכל אלל לכבס לא יכבס אלל אחד אפילו אית ליה מרי דמטעפי כדליתא התם (י"א) מורי רבינו (הגלות שמחיות לתרס"ד ד"י פ"ה ח' ע"ב): [ג] ירושלמי (ס"ג פ"ג ה"ט) בעון קומי רבי יוסי בגדי קטנים מה הן אחר לן כמי שאין לו אלל חלוק אחד דמי, כלומר דרבין של קטנים להתלכלך בעיט ובלתיא מדי ומיחיה לא יכבס אלל אחד. ע"כ: [ק] תניא בתוספתא (מ"ח"ק פ"ג ה"ט) אצ"ג שהתירו לנסר במועד לא יספר ביה"ר אלל בליעט אצ"ג שהתירו לכבס (פי' ק"ד) וכתב דלא חין לה גויה תנקר תחת לפרייה אלל ותקור כל בלתיק וטעי מתתחם או נתלחם בשיניה או דרך שטיי שלא במספרים וסבין ע"כ. וכן כתב בלפסם שיש חולקים עליו ח"ל ואית מורכחתי דלמרי בעלמא נמי נגוסטרי אסור ורואיני מדקאמר רב שמן הוא קאמינא קמיה דר' יוחנן בחוה"מ שקלי לטופריה בשיניה (י"א) מכלל דנגוסטרי אסור ולא היא דלא כן מדקאמר ש"מ תלת ה"ל למימר * כ"י ומימרא: וראידי, וכן הלן נבדרייתא פי' וכו'.

בבית האסורים ירושלמי (מ"ח"ק פ"ג ה"א), ע"כ: [ע] ח"ר כסס שאסור לגלל במועד דך אסור לישול צפרנים במועד דברי רבי ור' יוסי פריי כו' וכן עולה וכו' שמהלל פוסקים כר' יוסי במועד (ס"ג ח' ו') וכן פירש אלפס וכתב גם כן דבמועד אפילו נגוסטרי שרי וכן כתב ר' אברהם אב בית דין * ולא אסרי נגוסטרי אלל באלל אלל בחוה"מ שרי כדקתני ליה גבי שפה דלא שאני בין נגוסטרי לנאר מילי אלל ה"ר מאיר מאינגוטרי"א כתב שאשה שארעיה ליל עוליתה בחוה"מ לא תטול צפרניה נגוסטרי בעלמא ומה בסבין נמי אסור דמני נגוסטרי אלל אחרת לגויה לישול צפרנים אפילו נגוסטרי דכיון דלמרייה לגוי שנות נתקום מניה לא גורין כדליתא פרק הדר (ס"ג) וכן כתב בספר ההורחה (פי' ק"ד) וכתב דלא חין לה גויה תנקר תחת לפרייה אלל ותקור כל בלתיק וטעי מתתחם או נתלחם בשיניה או דרך שטיי שלא במספרים וסבין ע"כ. וכן כתב בלפסם שיש חולקים עליו ח"ל ואית מורכחתי דלמרי בעלמא נמי נגוסטרי אסור ורואיני מדקאמר רב שמן הוא קאמינא קמיה דר' יוחנן בחוה"מ שקלי לטופריה בשיניה (י"א) מכלל דנגוסטרי אסור ולא היא דלא כן מדקאמר ש"מ תלת ה"ל למימר * כ"י ומימרא: וראידי, וכן הלן נבדרייתא פי' וכו'.

14. דרכי משה הקצר (יו"ד קמח')

קמח (א) ובמרדכי רפ"ק דעבודה זרה (סי' תשצה) התיר מטעם וכתב בתרומת הדשן סימן קצ"ה דאף בזמן הזה אם רצה לשלוח לו אחר וז"ל ומותר להלוות לגוים בזמן הזה אע"ג שהם נותנים תקרובת עבודה זרה לגלח ביום אידם לפי שאין נותנים לגלח כ"כ שלא יוכל למצוא אותו דבר מעט ללוות מגוים אחרים ואע"פ שאנו לא היינו מלוין אותו עכ"ל וכן הוא בהגהות מיימון פ"ט (אות ב).

ביום שמיני שאחר ניתל שקורין ניי"א יא"ר ישלח לו מבעוד יום מבערב ולא ביום האיד עצמו ואם חל יום שלפני האיד בשבת ישלח לו ביום האיד עצמו דאית ביה איבה אם ישלח לו אח"כ או קודם זמן רב מפני שיש לגוים סימן אם ישלחו להם ביום אידם עכ"ל:

15. לבוש (יו"ד קמח')

צריך לו ומתהני ביה ואזיל ומודה. אבל להלוותו בריבית מותר מפני שהוא מצער שצריך ליתן לו ריבית. ואסור לפרוע לו חובו בין בשטר בין שלא בשטר, דמתהני הגוי ושמו שנפרע חובו אף על פי שהיה לו שטר עליו. וכן אסור ליפרע מהן מלוה בשטר או על המשכון מפני ששמו הגוי שנפטר מחובו ואזיל ומודה, אבל מלוה על פה מותר ליפרע ממנו אפילו ביום איד שלו מפני שהוא כמציל מידו. ודאידינא שידם תקיפה עלינו אפילו מלוה בשטר מותר ליפרע מהם, דחשוב כמציל מידם, וכן אפילו מלוה בריבית שהגוי נותן לו ריבית לישראל ואפילו יש לו משכון ביד מותר ליפרע מהם, שמפני שידם תקיפה עלינו בקל הם מעלילים עלינו ומפקיעים אפילו מלוה בשטר, ואפילו משכון ביד הם מפקיעים ומוציאין מידינו, והוי הכל כמציל מידם. מיהו יש אומרים הני מילי במשכון שהלוח עליו בריבית הם מעלילין להוציא, אבל משכון בלא ריבית אין נפרעין אפילו האידנא, שאין מעלילין כל כך להפקיעו, ואדרבה שמו ואזיל ומודה שפרע חובו והוחזר לו משכונו.

ב עבר ונשא ונתן עמהם מה שנשא ונתן עמהם ביום חגם אסרו בהנאה, ומה שנשא ונתן עמהם בשלשה ימים לפני חגם לא אסרו בהנאה.

ג כבר כתבנו דשלשה ימים שאמרו הם מלבד יום האיד, לפיכך אם היה חגם של אותן הגוים ג' או ד' ימים, כל אותם הימים הם כיום אחד וכל אותן הימים אסורים עם ג' ימים שלפניהם.

א כבר כתבנו בלבוש התכלת סימן קנ"ו שמן הדין היה לנו לזהר שלא להשתתף ולהתעסק עם הגוים, דשמו יתחייב לו הגוי שבועה וישבע בשם אלהיו והרי זה עובר משום לא ישמע על פיך [שמות כג, ג], אלא שאין העולם נזהר בזה מפני שהוא דבר שאי אפשר לעמוד בו. מכל מקום אמרו חז"ל [ע"ז ב ע"א] שלשה ימים לפני אידיהם מלבד יום האיד אסור לשאת ולתת עמהם, שמו יתהנה או ירויח הגוי במשאו ומתנו עמו, וכיון שהוא כל כך סמוך ליום איד שלו אזיל ומודה ומשבח לע"ז על זה ביום האיד שבא לפניו, והרי זה הישראל שנשא ונתן עמו גרם לייקר שם ע"ז ועובר משום לא ישמע על פיך. לפיכך אמרו שלשה ימים לפני חג איד של עובדי ע"ז אסור בין ליקח בין למכור להם דבר המתקיים, מפני שהגוי שמח בו בדבר המתקיים בין במכירה בין בקנייה. בקנייה הוא שמח על החפץ שבידו, ובמכירה הוא שמח על המעות שבידו, ואזיל ומודה לעבודה זרה ביום איד שלו הסמוך. ודבר שאינו מתקיים כגון ירקות ותבשיל מותר למכור להם עד יום אידם, שאין הגוי שמח בו כל כך כיון שלא יתקיים בידו שהולך לאיבוד ולא אזיל ומודה, אבל לקנותו מהם ודאי אסור דאזיל ומודה שמכרו ולא הופסד בידו וגם המעות הם בידו. וכן אסור להשאיל לו כליו ולהלוותו מעות בלא ריבית דאית ליה הנאה ורווחא מזה, גם לשאול ממנו וללוות ממנו בין בריבית בין בלא ריבית אסור, דחשיבא ליה מילתא שהישראל